

I

Ik zal de relaties tussen mijn vrouw en mij beschrijven zoals ze werkelijk waren, zonder een blad voor de mond te nemen, want ik geloof dat er maar weinig huwelijken als het onze zijn. Voor mijzelf zal dit een waardevol verslag worden van onvergetelijke gebeurtenissen, en ik ben ervan overtuigd dat ook mijn lezers er iets van op kunnen steken. Vooral de laatste jaren speelt Japan op internationaal gebied een steeds grotere rol, Japanners gaan steeds meer om met buitenlanders, allerlei nieuwe ideeën en denkwijzen komen het land binnen, en niet alleen mannen maar ook vrouwen kleden zich modieuzer en westerser. Huwelijken als het onze waren tot nu toe vrij zeldzaam, maar daar zal nu wel snel verandering in komen.

Nu ik erop terugkijk, besef ik dat we van begin af aan al een merkwaardig paar vormden. Het is ongeveer zeven jaar geleden dat ik mijn vrouw voor het eerst ontmoette.* De precieze datum ben ik vergeten, maar niet dat ze toen als serveerster werkte in Café Diamond, vlak bij de Kaminari-poort in Asakusa, en dat ze net veertien was geworden. Dat verklaart waarom ze nog maar pas in het café was komen werken. Ze was ook nog geen echte serveerster, maar een leerling – een serveerster in de dop, zogezegd.

Als je me vraagt waarom een man van zevenentwintig zijn oog op zo'n kind liet vallen, moet ik het antwoord schuldig blijven, maar ik geloof dat ik me voor het eerst aangetrokken voelde door haar naam. Iedereen noemde

haar vertrouwelijk *Nao-chan*,* maar toen ik haar daar een keer naar vroeg, vertelde ze dat ze eigenlijk ‘Naomi’ heette, en dat was een naam die me onmiddellijk intrigeerde. In karakters geschreven betekent Naomi zoiets als ‘Grote Schoonheid’, wat ik erg toepasselijk vond, maar als je de naam in het alfabet schrijft, krijgt hij meteen iets heel westers.* Dat was het begin. Vanaf die dag begon ik steeds meer aandacht aan haar te besteden. En vreemd genoeg, toen ik eenmaal wist dat ze zo’n westers aandoende naam had, kreeg haar uiterlijk ook meteen iets westers voor me. Ik vond haar er zelfs schranderder uitzien. En zo begon ik te denken hoe jammer het was zo’n meisje als serveerstertje in dat café te laten werken.

In feite had Naomi in haar gezicht ook iets westers. Ze leek een beetje op de filmster Mary Pickford.* Dat is niet zomaar mijn eigen, bevooroordeelde mening. Ook nu we getrouwd zijn, zeggen veel mensen dat van haar, dus moet het wel waar zijn. En niet alleen haar gezicht, ook haar naakte lichaam heeft iets westers, maar daar kwam ik natuurlijk later pas achter. In de tijd waarvan ik spreek, kon ik me de schoonheid van haar ledematen alleen maar vaag voorstellen van de manier waarop haar kimono om haar lichaam viel.

Het is moeilijk te begrijpen wat er door een meisje van veertien, vijftien heen gaat, tenzij je haar vader of haar moeder bent, of een zus. Ik kan daarom niet met zekerheid praten over haar gevoelens toen ze nog in het café werkte, en als je het nu aan haarzelf zou vragen, zou ze waarschijnlijk alleen maar antwoorden dat ze opging in van alles en nog wat. Op een buitenstaander maakte ze echter een sombere, zwijgzame indruk. Haar gezicht had iets ongezonds, iets blauwachtigs, als van kleurloze, op elkaar gelegde platen doorzichtig glas. Dat was gedeeltelijk te verklaren doordat ze nog nieuw was en zich nog niet zoals de andere serveer-

sters opmaakte met dik, wit poeder, en ze kende de klanten en haar collega's nog niet goed, zodat ze stilletjes maar ijverig haar werk deed, ergens onopvallend in een hoekje. Misschien was dat ook de reden waarom ze zo'n schrandere indruk op me maakte.

Hier moet ik iets over mijn eigen achtergrond vertellen. Destijds werkte ik als ingenieur voor een elektriciteitsbedrijf voor een maandsalaris van honderdvijftig yen. Ik ben geboren in de prefectuur Tochigi, niet ver van de hoofdstad Utsunomiya, en na de openbare middelbare school te hebben doorlopen ging ik naar Tokio om verder te studeren op de Technische Hogeschool* in Kuramae. Kort na het voltooien van die opleiding heb ik mijn bevoegdheid als ingenieur gehaald. Elke dag van de week behalve zondag pendelde ik van mijn pension in Shibaguchi naar ons kantoor in Ōimachi.

Met zo'n riant salaris* kon ik me het een en ander veroorloven, ook al omdat ik in dat pension op mezelf woonde. Hoewel ik de oudste zoon was, hoefde ik geen geld naar huis te sturen voor het onderhoud van mijn moeder en zussen. Ik kom namelijk uit een welvarende boerenfamilie. Mijn vader was al overleden, maar mijn bejaarde moeder en toegewijde oom en tante zorgden voor alles, zodat ik me nergens zorgen over hoefde te maken. Niet dat ik daarom een losbandig leven ging leiden. Integendeel, rond die tijd kon je me rustig beschrijven als een voorbeeldige employé: spaarzaam, serieus, conventioneel op het saaie af, iemand die zonder klagen of mopperen zijn dagelijkse werk deed. In ons bedrijf had Jōji Kawai de reputatie een heer te zijn.

Mijn idee van aangenaam tijdverdrijf was een avondje naar de bioscoop of een wandeling door de drukke Ginza-winkelstraat, en als ik een keer heel erg wilde uitspatten, bracht ik een bezoek aan het Imperial Theatre.* Omdat ik jong was en ongetrouwd, had ik natuurlijk niets tegen

jong, vrouwelijk gezelschap, maar ik was van oorsprong een boertje van buten dat niet wist hoe hij met anderen moest omgaan, en daarom had ik niet één keer omgang gehad met iemand van het andere geslacht. Nou ja, misschien is dat ook een van de redenen waarom ik de reputatie van ‘heer’ had gekregen. Maar een heer was ik alleen qua uiterlijk. Als ik over straat liep of in de tram zat, kon ik het niet nalaten elke vrouw zorgvuldig te bestuderen. Precies in die tijd viel mijn oog heel toevallig op het meisje dat Naomi heet.

Destijds vond ik Naomi echter nog niet de mooiste vrouw van de wereld. In de tram, in de gangen van het Imperial Theatre, in Ginza – op al dat soort plaatsen waren er talrijke vrouwen die mooier waren, dat hoeft geen betoog. Maar het was slechts een kwestie van tijd voor Naomi ook mooi zou worden. Ze was toen nog maar veertien, en ik dacht met genoegen, maar ook met enige zorg, aan de toekomst. Mijn oorspronkelijke idee was dit meisje onder mijn hoede te nemen en voor haar te zorgen. Als het erin zat, had ik er geen bezwaar tegen haar een gedegen opvoeding te geven en haar mijn vrouw te maken. Verder gingen mijn plannen destijds eigenlijk niet. Enerzijds vloeiden ze voort uit sympathie voor het jonge ding, anderzijds voelde ik er behoefte aan wat variatie te brengen in mijn saaie, al te een-tonige dagelijkse leven. Want eerlijk gezegd was ik na al die jaren het pension behoorlijk beu. Ik wilde wat kleur brengen in mijn monotone bestaan, wat warmte. Waarom niet in een klein huisje trekken, de kamers gezellig maken, wat bloemen planten, een vogelkooitje ophangen op de zonnige veranda? Een huishoudster in dienst nemen om te koken en schoon te maken? Maar als Naomi met me meekwam, kon ze de plaats van de huishoudster innemen, en ook die van het vogeltje. Dat was min of meer hoe ik er toen over dacht.

Nu zeg je misschien: ‘Als dat alles is wat je wil, waarom ben je dan niet met een meisje uit een nette familie ge-

trouwd om op een fatsoenlijke manier een gezin te stichten?’ En het antwoord is dat ik eenvoudigweg nog niet de moed had om te trouwen. Dit vereist een duidelijker uitleg. Ik ben een man met een gezond verstand die geen ondoordachte dingen doet – daar zelfs niet toe in staat is – maar vreemd genoeg heb ik behoorlijk geavanceerde, om niet te zeggen revolutionaire, opvattingen over het huwelijk. Zodra je over ‘het huwelijk’ begint, verstijven de meeste mensen en gaan ze heel formeel denken, want het huwelijk is iets heel belangrijks. Eerst komt er een ‘bruggenbouwer’, die langs allerlei omweggetjes uitpluist hoe beide partijen over elkaar denken. Dan volgt de *miai*, de eerste keer dat de man en de vrouw elkaar officieel ontmoeten. Als er dan van beide kanten geen bezwaren zijn, wordt er een officiële bemiddelaar gekozen, worden er wederzijds geschenken uitgewisseld en wordt de hele trousseau van de bruid – vijf stuks, zeven stuks, dertien stuks – naar haar toekomstige huis vervoerd. Dan volgt de processie van de bruid en haar familieleden naar dat huis, de huwelijksreis, het officiële eerste bezoek van de bruid aan haar ouders – allemaal lastige formaliteiten waar ik een gruwelijke hekel aan heb. Als ik trouw, dacht ik, wil ik dat op een eenvoudigere, vrijere manier doen.

Als ik me rond die tijd in het hoofd had gezet te gaan trouwen, was er geen gebrek aan kandidaten geweest. Ik mocht dan een boertje van buten zijn, maar ik had een uitstekende gezondheid en onberispelijke manieren, en ik was, al zeg ik het zelf, niet minder aantrekkelijk dan andere mannen. Ik had ook het vertrouwen van mijn werkgevers. Iedereen had me graag geholpen een bruid te vinden. Maar de waarheid was dat ik niet geholpen wilde worden. Hoe mooi een vrouw ook is, een of twee miais zijn niet voldoende om haar temperament en karakter te leren kennen. En omgekeerd, natuurlijk. Het hele idee om je toekomstige

levenspartner te kiezen op basis van een vluchtige indruk – ‘nou, dat is niet zó slecht’, of ‘ze kan er wel mee door’: ik vond het te dwaas om los te lopen. Dan was het stukken beter om een jong meisje als Naomi in huis te halen en geduldig gade te slaan hoe ze zich ontwikkelde. En als het resultaat me beviel, kon ik haar mijn vrouw maken. Dat was voldoende. Ik taalde niet naar de dochter van een miljonair of een meisje met een universitaire opleiding.

En dat niet alleen. Je ontfermen over een jong meisje, een vriend voor haar zijn, van de ochtend tot de avond gadeslaan hoe ze zich ontwikkelt terwijl je met haar in hetzelfde huis woont – spelenderwijs, zo te zeggen – was iets heel anders, en veel aantrekkelijker, dan formeel een gezin stichten. Met andere woorden, Naomi en ik zouden ‘huisje spelen’, als twee kleine kinderen, en geen ‘huishouden hebben’ met alle netelige zaken die dat met zich meebrengt. Een *simple life*,* dat was mijn droom. In het hedendaagse Japanse ‘huishouden’ heeft alles – ladekasten, *hibachi*’s,* zitkussens – zijn eigen plaats waar niet van mag worden afgeweken; de heer des huizes, de vrouw des huizes en de huishoudster hebben elk hun precies afgebakende verantwoordelijkheden; de omgang met burens en familieleden is aan strenge regels gebonden en gaat vaak ten koste van uitgaven die nergens voor nodig zijn; wat makkelijk is, wordt moeilijk gemaakt. Voor een jonge kantoorwerker is zoiets allerminst aantrekkelijk, en ook niet goed. In dat opzicht geloofde ik dat mijn plan een inspiratie was.

De eerste keer dat ik Naomi hierover benaderde, was ongeveer twee maanden nadat ik haar had leren kennen. Gedurende die tijd ging ik als ik maar even een vrij moment had naar Café Diamond om haar beter te leren kennen. Ze ging graag naar de film, dus op haar vrije dagen bezochten we de bioscoop in het park, en op de terugweg aten we in een westers restaurant of in een speciaalzaak voor boek-

weitnoedels. Naomi was erg zwijgzaam, dus ook op zulke gelegenheden zei ze nooit veel. Ze keek altijd zo stuurs dat ik niet wist of ze blij was of zich verveelde. Anderzijds zei ze nooit nee als ik haar uitnodigde. ‘Ja hoor, ik ga wel mee,’ zei ze gezellig, en dan volgde ze me overal.

Ik wist niet wat voor iemand ze dacht dat ik was of waarom ze met me meeging, maar ze was nog echt een kind, dat argeloos met mannen omging. Ik stelde me voor dat ze me heel naïef als een soort oom beschouwde die haar af en toe op een filmpje of een lekker etentje trakteerde. En wat mij betreft, ik was de ideale kinderoppas, een alleraardigste oom. Destijds verlangde ik niets anders van haar. Als ik op die kortstondige, droomachtige dagen terugkijk, was het of ik in een sprookjeswereld leefde en kan ik niet anders wensen dan dat we weer dat onschuldige paar van toen waren.

‘Kun je het zien, Naomi-chan?’ vroeg ik haar als we achterin moesten staan omdat alle stoelen in de bioscoop bezet waren.

‘Nee, helemaal niks,’ zei ze dan terwijl ze zich op haar tenen zo groot mogelijk maakte om tussen de hoofden van de andere toeschouwers een glimp van de film op te vangen.

‘Hou daar maar mee op, want je ziet toch niets. Hier, ga op deze leuning zitten en hou je vast aan mijn schouder.’

Dan tilde ik haar op en zette haar op een zijarm van de hoge balustrade voor ons, waar ze met bungelende benen en haar hand op mijn schouder eindelijk en met ingehouden adem kon zien wat er op het witte doek gebeurde.

Als ik vroeg: ‘Is het leuk?’ antwoordde ze alleen maar met: ‘Ja hoor.’ Ze klapte nooit in haar handen en huppelde nooit van plezier, maar uit de manier waarop ze zwiingend naar het doek staarde, haar schrandere ogen wijd open, zoals die van een verstandige, waakse hond die uit de verte een geluid opvangt, kon ik zien hoe ze van de film genoot.

‘Zou je niet iets lekkers lusten, Naomi-chan?’

Soms beantwoordde ze die vraag met: ‘Nee, ik heb geen trek.’ Maar als ze wel trek had, zei ze zonder aarzelen: ‘Ja.’ En als ik dan vroeg wat ze lustte, westers eten of boekweitnoedels, zei ze altijd precies wat ze eten wilde.

‘Je lijkt op Mary Pickford, Naomi-chan,’ zei ik op een avond. Ik ben vergeten wanneer het precies was, maar we hadden net een film met Mary Pickford gezien en op weg naar huis waren we beland in een westers restaurant.

‘O ja?’ Ze leek niet bepaald blij en keek me bevreemd aan omdat ik hier zo plotseling mee op de proppen was gekomen.

‘Vind je zelf ook niet?’ ging ik door.

‘Ik weet niet of ik op haar lijk. Maar iedereen denkt dat ik buitenlands bloed heb,’ zei ze nonchalant.

‘Vind je het gek? Neem je naam nou. Naomi. Wie heeft je zo’n exotische naam gegeven?’

‘Dat weet ik niet.’

‘Je vader misschien? Of je moeder?’

‘Ik zou het echt niet weten...’

‘Wat voor werk doet je vader eigenlijk, Naomi-chan?’

‘Mijn vader leeft niet meer.’

‘En je moeder?’

‘Die wel...’

‘En heb je broers of zussen?’

‘Ja. Mijn grote broer, mijn grote zus, mijn zusje...’

Dit onderwerp kwam later nog enige malen ter sprake, en telkens als ik naar haar familieomstandigheden vroeg, trok er een korzelig trekje over haar gezicht en antwoordde ze ontwijkend. Als we samen uitgingen, maakten we de dag tevoren een afspraakje, en dan ontmoetten we elkaar bij een

bank in het park of in de voorhof van de Kannon-tempel.* Ze kwam nooit te laat en ze liet me nooit vergeefs wachten. Als ik om een of andere reden zelf te laat was, maakte ik me altijd zorgen dat ze weg was gegaan omdat ik haar te lang had laten wachten, maar ze zat altijd netjes op de afgesproken plek, en als ze me aan zag komen, sprong ze op en liep met kleine pasjes naar me toe.

‘Het spijt me, Naomi-chan. Je hebt zeker lang zitten wachten?’

‘Ja,’ zei ze dan, maar ze klonk niet alsof ze het me kwalijk nam of boos was. Op een dag hadden we afgesproken bij de bank, maar omdat het opeens begon te regenen, vroeg ik me bezorgd af wat ze zou doen. Ze zat op haar hurken te schuilen onder het afdak van het kapelletje naast de vijver, maar ze was er. Ik vond dat heel aandoenlijk.

Op zulke gelegenheden droeg ze een afgedragen kimono van goedkope zijde – zeker een afdankertje van haar grote zus – dichtgebonden met een kleurige mousseline obi. Haar haar was opgestoken in de vorm van een perzikbloesem, het traditionele kapsel voor jonge meisjes, en ze had zich lichtjes opgemaakt met wit poeder. Haar kleine voeten waren gestoken in strak zittende witte *tabi*-sokken,* verstaeld maar modieus. Als ik haar vroeg waarom ze haar haar alleen op vrije dagen op z’n Japans droeg, zei ze altijd: ‘Omdat ze me thuis hebben gezegd dat het zo hoort.’ Maar een duidelijk antwoord ging ze steeds uit de weg.

‘Vanavond is het laat geworden, dus ik zal je naar huis brengen,’ bood ik meermaals aan, maar dat wimpelde ze altijd af met: ‘Nee, laat maar. Ik woon in de buurt, dus ik kan best alleen.’ Op de hoek bij het Hanayashiki-pretpark* zei ze me dan vluchtig gedag en trippelde weg in de richting van de sloppen van Senzoku.

Het zou alleen maar vervelen om alle gebeurtenissen van die tijd in detail te beschrijven, maar één keer kon ik toch